

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної

роботи

Пантелеймонов А.В.

„_____” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціалізація _____

Вид дисципліни за вибором

Факультет Економічний факультет
(назва підрозділу)

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету

“ ___ ” _____ 20_18_ року, протокол № ___

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Загорська Д. М., кандидат економічних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри «Фінанси та кредит»

Протокол від “ ___ ” _____ 2018 року № ___

Завідувач кафедри Фінансів та кредиту

_____ Глущенко В.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ ___ ” _____ 2018 року № ___

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “ Історія фінансової науки ” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавра
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальності (напрямку) 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціалізації _____

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення навчальної дисципліни „ Історія фінансової науки ” є вивчення дисципліни, студент повинен сформуванати знання для розробки питань побудови, вдосконалення та розвитку сучасного фінансового сектора економіки.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни полягає в набутті студентами знань з сучасної теорії грошей, використання фінансових відносин для подальшої їх перебудови з врахуванням ринкової орієнтації економіки України.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни полягає в тому, щоб довести до студентів зміст історії та теорії грошей, ролі держави в організації грошового обігу; навчити їх, користуючись інформацією, що отримана при засвоєнні курсу, самостійно вирішувати питання організації роботи в фінансовій сфері.

1.3. Кількість кредитів 5 ЄКТС.

1.4. Загальна кількість годин 150 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
год. 64	год. 32
Практичні, семінарські заняття	
год. 32	год.
Лабораторні заняття	
год. -	год. -
Самостійна робота	
год. 40	год. 104
Індивідуальні завдання	
год. 14	год. -14

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- визначати основні етапи розвитку фінансової науки в процесі еволюційного розвитку суспільства;
- приймати рішення з питань перебудови, удосконалення та розвитку грошового обігу з врахуванням еволюції його розвитку;
- визначати історичний розвиток держави у організації грошового обігу, в удосконаленні механізму управління фінансовою системою суспільства.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Зародження та розвиток фінансової науки.

Тема 1. Зародження фінансової науки.

Зміст: Предмет курсу, його мета та метод. Передумови зародження фінансової науки. Етапи формування еволюційних поглядів на фінансову науку в Україні

Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.

Зміст: Фінансова думка в епоху Київської Русі. Теорії держави та фінансового господарства українській суспільній думці XVI-XVIII. Фінанси в політиці українських гетьманів та світогляду козацтва. Німецька камералістика про фінансову науку.

Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.

Зміст: Загальна характеристика розвитку Західної Європи у XVII – XVIII ст. Меркантилізм. Фінансова теорія фізіократів. А.Сміт і теоретичні основи фінансового господарства. Теорія податків Д.Рікардо.

Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.

Зміст: Початок XIX ст. був ознаменований значними реформаторськими ініціативами в галузі законодавства та фінансової системи. Визначні прогресивні ідеї щодо реформування економіки і фінансів були запропоновані представниками української економічної думки.

Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.

Зміст: Передумови та етапи розвитку фінансової науки. Розробка теорії оподаткування та побудова податкової системи. Теорії бюджету та державних послуг. Теорії вилучення та перекладання податків. Державні витрати, урядові запозичення та державний кредит. Світові фінансові школи XX ст. та сучасна фінансова наука. Кейнсіанство (посткейнсіанство), монетаризм та «соціально-орієнтована» ринкова економіка. Сучасна світова фінансова наука.

Розділ 2. Відокремлення фінансової науки від політичної економії.

Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.

Зміст: Теорія формування фінансових інститутів в умовах централізовано-розподільчої економіки. Воєнні фінанси у 1914 – 1917 роках.

Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.

Зміст: Еволюція поглядів на зміст і місце фінансів у період 1917-1920 років. Період відображає шлях до створення незалежної України.

Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 роках.

Зміст: Безгрошове господарство та згортання ринкових у 1918-1921 рр. Воєнний комунізм. Грошова реформа 1922-1924 рр. та емісійне господарство. НЕП.

Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.

Зміст: Теорія фінансів у період становлення адміністративно-командної економіки. Фінансова теорія господарських реформ у 1930-1940 роках. Два аспекти фінансової теорії у 1950-1960 роках. Фінансова теорія господарських реформ 1965 –1980 років.

Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.

Зміст: Формування теорії фінансів перехідної економіки України. Напрямки і механізми реформування фінансової системи України в сучасних умовах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Зародження та розвиток фінансової науки.												
Тема 1. Зародження фінансової науки.	15	6	4		1	4	14	3			1	10
Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.	16	6	4		2	4	15	3			2	10
Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.	15	7	2		2	4	16	3			2	11
Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.	15	6	4		1	4	14	3			1	10
Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.	15	7	2		2	4	17	4			2	11
Разом за розділом 1	76	32	16		8	20	76	16			8	52
Розділ 2. Відокремлення фінансової науки від політичної економії.												
Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.	15	6	4		1	4	14	3			1	10
Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.	13	6	2		1	4	14	3			1	10
Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 рр.	15	6	4		1	4	14	3			1	10
Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.	14	7	2		1	4	16	4			1	11
Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.	17	7	4		2	4	16	3			2	11
Разом за розділом 2	74	32	16		6	20	74	16			6	52
Усього годин	150	64	32		14	40	150	32			14	104

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Зародження фінансової науки.	4
2	Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.	4
3	Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.	2
4	Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.	4
5	Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.	2
6	Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.	4
7	Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.	2
8	Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 рр.	4
9	Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.	2
10	Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Тема 1. Зародження фінансової науки.	4	тести
2	Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.	4	тести
3	Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.	4	тести
4	Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.	4	тести
5	Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.	4	тести
6	Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.	4	тести
7	Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.	4	тести
8	Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 рр.	4	тести
9	Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.	4	тести
10	Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.	4	тести
	Разом	40	

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Історія фінансової науки» є підготовка рефератів та докладів для семінарських занять.

Теми рефератів

Основні теми рефератів з дисципліни “Історія фінансової науки”

1. Сучасна фінансова наука.
2. Українська фінансова наука у період отримання незалежності (з 1991 року).
3. Фінансова наука у радянський період.
4. Кейнсіанство як фінансова наука.
5. Монетаризм як наукова фінансова школа.

6. Теорії вилучення у працях вчених XIX ст.
7. Теорії бюджету та державних послуг у працях вчених XIX ст.
8. Марксизм і фінансова наука.
9. Теорія фінансового господарства у працях А. Сміта.
10. Теорія грошового обігу та прибутку у працях Д. Рікардо.
11. Теорії перекладання податків у працях фізіократів (А. Тюрго, О. Мірабо).
12. Ф. Кене і фінансові питання його «Tableau economique»
13. Німецькі фінансисти – камералісти про фінансову науку.
14. Фінансова думка у Європі у XVII-XVIII ст. та її розвиток.
15. Фінансова думка в епоху Київської Русі.
16. Передумови зародження фінансової науки.
17. Предмет фінансової науки.
18. Метод фінансової науки та його численність.
19. Фінансові категорії, їх роль у пізнанні фінансових явищ.
20. Взаємозв'язок фінансів з економічними законами.
21. Меркантилізм як етап розвитку фінансової науки.
22. Фізіократи про фінансову науку.
23. Формування фінансової науки у XV ст.
24. Відокремлення фінансової науки від політекономії.
25. Фінансова наука як самостійна та саморозвиваюча наука.
26. Досягнення сучасної фінансової науки.

7. Методи контролю та критерії оцінювання

Методи навчання – це:

- створення спільного знання зі студентами на підставі викладення основних теоретичних положень навчальної дисципліни;
- організація діяльності студентів під час навчання;
- планування та аналіз оцінювання знань, вмінь, навиків.
- метод візуалізації (використання мультимедійних засобів при викладанні навчальної дисципліни);
- метод верифікація (перевірка теоретичних положень на базі сучасних аналітичних даних) тощо.

Методами контролю є:

- тестування;
- оцінка усної розгорнутої відповіді на питання;
- оцінка по результатах співбесіди;
- оцінка письмової відповіді на питання;
- виконання комбінованих завдань;
- оцінка знань студента при розв'язанні задач;
- оцінка фіксованої доповіді по підготовленому реферату;
- оцінка згідно контролю тощо.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Підсумкова оцінка за виконання контрольної роботи виставляються за двадцятибальною шкалою оцінювання знань.

Оцінювання **теоретичного завдання** (максимально 5 балів) здійснюється за наступними критеріями:

Кількість балів	Критерії
5	Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує при написанні відповіді. Відповідь повна, ґрунтова, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення основної та додаткової літератури. Студент може встановити причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки, виявляє пізнавально-творчий інтерес до навчального матеріалу.
4-3	Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, правильно користується економічними категоріями при відповіді на теоретичне питання, здатен навести основні формули, вирази, категорії з їх вірним поясненням. Може в цілому аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити узагальнення, але відповідь базується суто на лекційному матеріалі без знання додаткового та/або допущені окремі несуттєві помилки при викладанні завдання.
2-1	Студент на рівні запам'ятовування викладає окремі частини навчального матеріалу на поверховому рівні, здатний описати суть окремих економічних категорій, процесів, але не може зробити узагальнення, висновки, встановити причинно-наслідкові зв'язки.
0	Студент не надав відповіді на завдання або відповідь подана з концептуальними помилками при її викладанні.

Оцінка за виконання **тестового завдання** складається з 3 тестів по 1 балу кожен (максимально 3 балів за виконання тестових завдань).

Неповною відповіддю вважається відповідь на тест, в якому нормативним є більш одного варіанта відповіді та якщо студент навів не всі правильні варіанти відповідей з можливих.

Якщо студент навів всі правильні варіанти відповідей - відповідь вважається правильною (1 бали).

Оцінювання **завдання на визначення правильності твердження** (максимум 2 бали за завдання) здійснюється за наступними критеріями:

Правильна відповідь (1 бал) – це зафіксована письмово правильність твердження чи невідповідність твердження дійсності.

Неправильна відповідь (0 балів) – це помилкове визначення що твердження правильне чи неправильне.

Підсумкова оцінка за виконання контрольної роботи складається з суми трьох завдань: теоретичного, тестових та завдання на визначення правильності твердження, що складає з 10 балів загальної суми.

Критерії оцінювання письмової залікової роботи

Письмова залікова робота складається з трьох теоретичних питань по 10 балів кожне та 10 закритих тестових завдань по 1 балу кожна вірно визначена відповідь на тест (максимальна кількість балів 40).

Оцінювання кожного **теоретичного питання** (максимально 10 балів) здійснюється за наступними критеріями:

Кількість балів	Критерії
10	Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує при написанні відповіді. Відповідь повна, ґрунтова, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення основної та додаткової літератури. Студент може встановити причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки, виявляє пізнавально-творчий інтерес до навчального матеріалу.
7	Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, правильно користується економічними категоріями при відповіді на теоретичне питання, здатен навести основні формули, вирази, категорії з їх вірним поясненням. Може в цілому аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити узагальнення, але відповідь базується суто на лекційному матеріалі без знання додаткового та/або допущені окремі несуттєві помилки при викладанні завдання.
5	Студент на рівні запам'ятовування викладає окремі частини навчального матеріалу на поверховому рівні, здатний описати суть окремих економічних категорій, процесів, але не може зробити узагальнення, висновки, встановити причинно-наслідкові зв'язки.
0-2	Студент не надав відповіді на завдання або відповідь подана з концептуальними помилками при її викладанні.

Оцінка за виконання **тестового завдання** складається з 10 тестів по 1 балу кожен (максимально 10 балів за виконання тестових задач).

Неповною відповіддю вважається відповідь на тест, в якому нормативним більше одного варіанту відповіді і якщо студент привів не всі правильні варіанти відповідей з можливих.

Якщо студент привів всі правильні варіанти відповідей - відповідь вважається правильною (1 бал).

Підсумкова оцінка за виконання залікової роботи складається з суми балів за три теоретичні питання по 10 балів кожне та виконання тестового завдання з 10 закритими тестами по 1 балу кожен (максимальна кількість балів за залікову роботу 40 балів).

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Екзамен (залікова робота)		Сума		
Розділ 1					Розділ 2					Контрольна робота, передбачена навчальним планом		Індивідуальне завдання		Разом	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	P1	P2	10	60	40	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	10				

T1, T2 ... T10 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Берлин С.И. Теория финансов. Учебное пособие.- М.: Приор, 1999. - 256с.
2. Жак Ле Гофф. Средневековье и деньги. Очерк исторической антропологии.- Сп.б.: Евразия, 2010.- 221 с.
3. Історія економічних вчень. Підручник. За ред. В.Базилевича.- К.: Знання, 2004.- 1300 с.
4. Коропецький І.С. Українські економісти ХІХ століття та західна наука.- Київ: Либідь, 1993. - 192 с.
5. Лойберг М.Я. История экономики. Учебное пособие.- М.: ИНФРА-М, 1998.-128 с.
6. Мюррей Ротбард. История денежного обращения и банковского дела в США.- Челябинск: Социум, 2005. - 547 с.
7. Пушкарёва В.М. История финансовой мысли и политики налогов. Учебное пособие.- М.: Инфра-М, 1996.- 192 с.
8. Теория финансов: Учеб. пособие (Н.Е.Заяц, М.К.Фесенко, Т.Е.Бондарь и др.- 2-е изд., стереотип. - Минск.: Высшая школа, 1998.- 368 с.
9. Худолій Л.М. Теорія фінансів.- К.: Вид-во Європейського університету, 2008.- 167 с.

10. Українська економічна думка: Хрестоматія / Упоряд., наук. ред., пер., авт. вступ. розд і біогр. довід. С.М.Злупко. – К.: Знання, 1998.- 448 с.

Допоміжна література

1. Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. Історія світової та української культури. Підруч.- К.: Літера, 2000.- 464с.
2. Гриценко А.А., Глущенко В.В. Харківський університет: розвиток економічної теорії. // Економічна теорія. Научний журнал. №4, 2004.- С.66-78.
3. Історія економічної думки. Курс лекцій. Частина перша. Під ред. проф. І.Д. Удальцова і проф. Ф.Я. Полянского. М.: Вид-во Моск. ун-та, 1961.- 512с.
4. Економічна наука в Харківському університеті. Колективна монографія. (Під заг. ред. проф. Глущенко В.В.) -Харків, вид-во ХНУ, 2005.- 332 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Адреси сайтів інтернету:

<http://www.rada.gov.ua>

<http://www.kmu.gov.ua>

<http://www.ssmc.gov.ua>

<http://www.ukrstat.gov.ua>

<http://www.minfin.gov.ua>

<http://www.sta.gov.ua>

<http://www.mlsp.kiev.ua>

<http://www.me.gov.ua>

<http://www.bank.gov.ua>

<http://www.ukrse.kiev.ua>

<http://www.nau.kiev.ua>

<http://alfa.rada.kiev.ua>

Верховна Рада України

Кабінет Міністрів України

Держкомісія по цінним паперам

Міністерство статистики

Міністерство фінансів України

Податкова служба України

Міністерство праці і соціальної політики

Міністерство економіки та з питань

європейської інтеграції України

Національний банк

Українська фондова біржа

База даних нормативних актів України

Законодавство України